

10
ЖОВТЕНЬ
1974

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

З М І С Т

	Стор.
Немеркнучий подвиг	1
Ф. Саченка — Діти ростуть патріотами	4
Теорія і методика дошкільного виховання	
С. Сінько — Формування моральних якостей майбутніх школярів	6
О. Грибанова — Заняття як основна форма організації навчання у дошкільно- му закладі	10
Т. Костянтинова — Роль емоційного стану у поведінці дітей 3-го року життя	14
М. Попова — Розвиток активної мови малят у грі	15
М. Березовська — Музика вчить відчувати і любити природу	19
З досвіду	
М. Єремцова — Краще готувати дітей до школи	23
Л. Кремсал — Робота опорних дитячих садків та шкіл передового досвіду	27
Для інспектора-методиста	
Е. Вільчковський — Педагогічний контроль за фізичним вихованням у дошкіль- них закладах	31
Сторінка для дітей	
Журавличок (сл. А. Вольського, муз. Є. Зарицької)	36
Новий рік (сл. Н. Найдьоновой, муз. В. Грецького)	37
Бесіди і консультації	
Є. Жицький — Заучування з дітьми віршів напам'ять	39
Критика і бібліографія	
Н. Тиховод — Література для дітей про подвиг народу у Великій Вітчизняній війні	43
Петро Вовк — Грицько Бойко. «Веселинки»	45
Грицько Бойко — Малюнок	46
Відповіді читачам	
Л. Котлярова — Про дитячу вразливість	47

Редакційна колегія.

Л. В. Артемова, О. С. Бризгаліна, Л. Ф. Венжик, М. Д. Ільченко, В. К. Котирло,
М. А. Познанська, Т. О. Пржегодська, Г. І. Сушан (головний редактор), З. М. Хорош-
ко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко
Відповідальний секретар А. Г. Савчук

Техредактор О. А. Черська

Коректори Л. С. Бобир, А. Я. Гузій

Адреса редакції: 252053, Київ, 53, вул. Юрія Коцюбинського, 5. Тел. 79-80-71, дод. 3-12.
БФ 07456. Здано до набору 3. IX 1974 р. Підписано до друку 23. IX 1974 р. Формат паперу
70×108¹/₁₆. друк. фіз. арк. 8, умовн. друк. арк. 4,2, обл.-вид. арк. 5,01, тираж 121 940, зам. 886.

Ордена Леніна комбінат друку вид-ва «Радянська Україна», 252006, Київ-6, вул. А. Барбюса, 51/2.

Ежемесячный методический журнал Министерства просвещения УССР «Дошкольное воспитание»
(на украинском языке)

Адрес редакции: 252053, Киев-53, ул. Юрия Коцюбинского, 5. Усл. печ. л. 4,2, тираж 121 940.
Заказ 886, цена 20 коп.

Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», 252006, Киев-6, А. Барбюса, 51/2.

Термін виконання	Зміст роботи	Форма роботи	Завдання медичним сестрам
Березень	1. Використання наочних посібників на заняттях з розвитку мови 2. Колективний перегляд занять 3. Організація виставки наочних посібників	Доповідь з досвіду роботи Перегляд та аналіз Перегляд та аналіз	Виготовити зразки наочних посібників (2—3) <i>Література:</i> 1) Е. И. Радина, М. И. Попова. «Дидактические игры и занятия с детьми раннего возраста» 2) Л. А. Венгер. «Дидактические игры и упражнения по сенсорному воспитанию детей»
Квітень	1. Інформація слухачів школи про роботу з даного розділу 2. Колективний перегляд занять 3. Аналіз посібників, виготовлених слухачами школи	Обговорення та аналіз методичних посібників	
Квітень	1. Робота медичної сестри з батьками з питань розвитку мови дітей 2. Використання папки-пересувки в індивідуальній роботі з батьками 3. Аналіз матеріалів папки-пересувки, дібраних слухачами	Інформація з досвіду роботи	1. Підготувати інформацію про роботу з батьками з даного розділу 2. Підготувати матеріал для папки-пересувки <i>Література:</i> 1) О. І. Симиренко. «Виховання дитини раннього віку в сім'ї» 2) В. В. Смолина. «Первый ребенок в семье»
Травень	1. Організація спостережень у природі 2. Колективний перегляд спостережень під час прогулянки	Доповідь з досвіду Перегляд та аналіз	
Травень	Звіт вихователів про роботу з дітьми 2-го року життя з розділу «Розширення орієнтування в навколишньому житті і розвиток мови»		

Для інспектора-методиста

Е. ВІЛЬЧКОВСЬКИЙ,
кандидат педагогічних наук

Педагогічний контроль за фізичним вихованням у дошкільних закладах

Педагогічний контроль за фізичним вихованням дітей у дошкільних закладах здійснюється на різних рівнях: вихователем (облік своєї роботи і даних лікарського контролю), методистом і

завідуючою, інспекторами районних, міських, обласних відділів народної освіти та Міністерства освіти УРСР.

У даній статті ми розглянемо основні сторони педагогічного контролю за фізичним вихованням, який

здійснюється у дитячому садку вихователем, методистом і завідуючою.

Для правильного фізичного виховання дошкільників необхідно знати стан їхнього здоров'я, фізичний розвиток та рівень рухової підготовленості. На основі антропометричних показників (ріст, вага, окружність грудної клітки) визначають низький, середній і високий фізичний розвиток.

У тих областях республіки, де є медичні інститути, через кожні п'ять років проводять масові обстеження фізичного розвитку дошкільників і на їх основі складають стандарти фізичного розвитку для однієї або кількох областей. Для прикладу візьмемо показники фізичного розвитку дошкільників м. Києва (дані І. Е. Рудковської).

У таблиці № 1 представлені середні показники фізичного розвитку (М) і відхилення ($\pm \delta$) від них у межах норми. Фізичний розвиток дітей кожної вікової групи оцінюється в порівнянні їхньої ваги, росту та об'єму грудної клітки з величинами, вказаними в таблиці. Наприклад, дівчинка шести років при рості у межах норми має вагу 26 кг (більше від середнього показника), що свідчить про повноту дитини. Можливо вона має якесь захворювання з порушенням обміну речовин або батьки перегодують її вдома. Таким батькам потрібно пояснювати, що постійне перевантаження може завдати шкоди: перевантажується не тільки кишково-шлунковий тракт, а й печінка, нирки, серце, порушуються обмінні процеси в організмі, що призводить до ожиріння й негативно позначається на здоров'ї дитини. Частіше причина криється в режимі малорухливості дітей, який не дає необхідної витрати енергії. Діти набирають у вазі і у них взагалі зникає бажання рухатися, вони уникають активних рухів під час прогулянок, рухливих ігор.

При проведенні занять з фізичної культури, ранкової гімнастики, рухливих ігор та вправ обов'язково враховуються дані лікарських обстежень.

Тут вихователь здійснює диференційований підхід до дітей у визначенні фізичного навантаження, слід-

кує за реакцією організму на це навантаження (почервоніння обличчя, млявість і т. д.). Для дітей слабкого здоров'я дозування виконання фізичних вправ на заняттях та ранковій гімнастиці скорочується, обмежується біг в іграх великої рухливості.

У багатьох дитячих закладах двічі на рік, у вересні і червні, проводиться обстеження фізичної підготовленості дошкільників, яке відбиває ступінь оволодіння руховими навичками та розвиток фізичних якостей (швидкості, сили, спритності та ін.). Для одержання об'єктивних даних обстежують в однакових умовах (краще під час ранкової прогулянки) у відповідності з програмою. Так, стрибки у висоту і довжину з розгону обстежують у старшій та підготовчій до школи групах. Всі інші види основних рухів перевіряють у всіх дошкільних групах. Строки обстеження не слід розтягувати більше, ніж на 6—8 днів. Дані обстеження, якісні і кількісні показники рухів, відмічають у протоколах. При кількісній оцінці руху фіксують швидкість ходьби та бігу (в сек), величину стрибків у висоту і довжину (в см), відстань метання тенісних м'ячів та мішечків з піском:

Обстеження розвитку рухів у кожній групі проводиться вихователем спільно з методистом дитячого садка. Їм допомагають медична сестра і музичний керівник.

Методика обстеження основних рухів

Ходьба та біг. Швидкість їх вимірюється в сек на дистанції 10 м. На рівній доріжці відмічають двома лініями старт і фініш. За лінією фінішу на відстані 4—5 м ставлять прапорець і дають дітям завдання пробігти або дійти до нього, щоб уникнути уповільнення руху на фініші.

Діти вишиковуються у колону по одному, перший — біля стартової лінії. Вихователь стоїть збоку від стартової лінії. За командою «Увага!» дитина приймає зручну для руху позу: одна нога вперед, носком до стартової лінії, руки вільно опущені вниз. За командою «Руш!» — починає рух. В цей момент пускають секундомір, а коли дитина пере-

тинає лінію фінішу, зупиняють його. Біг виконується з максимальною, ходьба — з середньою швидкістю.

Стрибок у довжину з місця. На килим або край ями з піском кладуть скакалку (стрічку), від неї у напрямку стрибка — сантиметрову стрічку для фіксування його довжини. Дитина стає біля скакалки, торкаючись її ногами, і вільно виконує стрибок, максимально відштовхуючись обома ногами. В момент приземлення вимірюють відстань від скакалки до торкання п'ятками поверхні килима (піску). Стрибок виконується тричі, враховується кращий результат.

Стрибок у довжину з розгону. Виконується у яму з піском з відстані 8—10 м. Результат фіксують сантиметровою стрічкою або рулеткою від місця відштовхування до відбитку (найближчого від місця відштовхування), який залишається на піску. Стрибок виконують тричі, фіксують максимальну дальність.

Стрибок у висоту з розгону. Виконують з відстані 6—8 м через шнур на початковій висоті 25—30 см для дітей старшої та 30—35 см — підготовчої до школи груп. Кожного наступного разу збільшують на 5 см. Коли хтось із дітей не може подолати висоту 40 см, йому дають дві додаткові спроби на цій висоті. Якщо ж дитина подолати висоту 40 см то наступний стрибок виконає на висоті 45 см і т. д. Враховують максимальну висоту, яку подолати дитина.

Метання на дальність. Від лінії, накресленої на землі, діти по черзі виконують метання тенісних м'ячів або мішечків з піском вагою 150—200 г по 3 рази правою та лівою рукою. У протокол записують кращий результат метання кожною рукою. Для зручності вимірювання майданчик розмічають поперечними лініями через кожні 0,5 м і ставлять на них прапорець або пишуть цифру.

Щоб полегшити контроль за рівнем розвитку основних рухів, ми провели масові обстеження дітей в кількох областях республіки та м. Києві. Одержані дані подаємо.

У таблиці № 2 подані середні по-

казники дітей 3—7 років з основних рухів (М) і відхилення від них (δ) у межах норми. Порівняння результатів виконання основних рухів з показниками таблиці дає змогу з'ясувати, в яких основних рухах дитина відстає, і вжити заходів.

Крім кількісного результату, важливо зафіксувати якість виконання руху. Кожен рух складається з кількох елементів, правильність виконання яких зумовлює загальну позитивну оцінку його. Наприклад, у виконанні стрибка у довжину з місця фіксують вихідне положення, відштовхування й приземлення. Якщо всі елементи виконані правильно, ставлять знак +; коли ж якийсь елемент не виконаний, знак — з вказівкою індивідуальних особливостей у виконанні дитиною (наприклад, жорстке, нестійке приземлення).

Наводимо опис правильного виконання основних рухів.

Ходьба. Корпус тримається рівно, не напружено, плечі відведені назад, голова не опущена, рухи рук і ніг координовані.

Біг. Виконується у прямому напрямку, корпус трохи нахилений вперед, руки зігнуті в ліктях, енергійне відштовхування ногами.

Стрибок у довжину з місця. Вихідне положення — «старт плавця» (ноги напівзігнуті, корпус нахилений вперед, руки відведені назад—в сторони), енергійне відштовхування обома ногами з одночасним змахом рук вгору, згинання ніг у польоті, м'яке й стійке приземлення на обидві ноги, руки вперед — в сторони.

Стрибок у довжину з розгону. Розгін пришвидшений, енергійне відштовхування однією ногою, згинання ніг у польоті, чітке приземлення на напівзігнуті ноги, руки вперед — в сторони.

Стрибок у висоту з розгону. Розбіг перпендикулярно до перешкоди (шнура), енергійне відштовхування однією ногою з одночасним змахом рук вгору; згинання ніг у польоті, м'яке й стійке приземлення на обидві ноги, руки вперед — в сторони.

Метання на дальність. Виконуючи метання предмета правою рукою, дитина стає лівим боком у напрямку кидка, відставляє праву ногу на-

зад і переносить на неї вагу тіла; виконуючи змах рукою з-за спини через плече, переміщує вагу тіла на ліву ногу, енергійно кидає предмет.

Перше обстеження рухів, яке проводиться у вересні, має за мету визначити: ступінь володіння дітьми цими рухами, які в них помилки, на що потрібно звернути увагу в майбутньому. Повторна перевірка у червні дає змогу не тільки об'єктивно визначити, як діти оволоділи основними рухами, а й оцінити свою роботу по виконанню програми.

Здійснюючи педагогічний контроль за виконанням програми, методист і завідувача відвідують заняття з фізичної культури й аналізують їх. Перед тим, як побувати на занятті, визначають мету його відвідування. Наприклад, загальне ознайомлення з методикою роботи вихователя, ефективність розв'язання виховних завдань на занятті, оцінка його щільності і т. д.

Зупинимось на окремих положеннях аналізу занять з фізичної культури.

Успішне проведення їх великою мірою залежить від ретельної підготовки залу або майданчика. Заздалегідь розміщують необхідний інвентар так, щоб він не заважав дітям, дрібні посібники (прапорці, обручі, палиці та ін.) для загальнорозвиваючих вправ розкладають на лавах або ставлять у піраміди, щоб зручно було їх взяти.

Важливим в оцінці ефективності заняття є його організація: правильний розподіл часу на окремі частини заняття, способи організації дітей під час виконання фізичних вправ, раціональне використання фізкультурного обладнання.

Аналізуючи методику проведення заняття, враховують: відповідність методів і прийомів навчання вікові дітей, правильність складання комплексів загальнорозвиваючих вправ; якість показу, пояснень, вказівок, страховки; вміння виправляти помилки у дітей під час виконання вправ, регулювання навантаження; дозування вправ і якість їх виконання, оцінка щільності заняття.

Розв'язання виховних завдань: дисципліна, активність дітей, зов-

нішний вигляд вихователя (спортивна форма), культура мови, звертання до дітей.

Загальна оцінка проведення заняття (ефективність розв'язання поставлених завдань).

Зауваження і пропозиції щодо поліпшення методики навчання й організації дітей на занятті.

Одним з об'єктивних критеріїв оцінки ефективності заняття є визначення його загальної й моторної щільності: фіксування секундоміром часу, витраченого на виконання вправ, показ і пояснення; роздавання й збирання фізкультурного інвентаря, його установку й прибирання; відпочинок і простій (тривале очікування своєї черги, невиправданий показ, тривале пояснення). Загальну і моторну щільність заняття визначають за схемою, рекомендованою кандидатом педагогічних наук Д. В. Хухлаєвою.

У першій графі — види діяльності — записують всі види діяльності у тій послідовності, в якій вони даються на занятті. (Протягом заняття спостерігають за однією дитиною). У другій графі відмічають показники секундоміра. Його включають на початку заняття і зупиняють в кінці. Відзначають початок кожного виду діяльності. Кінець його є початком наступної діяльності. По закінченню заняття підраховують час, затрачений на виконання вправ, інші види діяльності, простій та ін.

Для визначення загальної щільності заняття підсумовують час, затрачений на всі види діяльності, крім часу простою, і вираховують процентне відношення їхньої суми до загальної тривалості заняття. Наприклад, заняття тривало 30 хв, з них 20 хв використано раціонально. Загальна щільність дорівнює $\frac{20 \cdot 100}{30} = 66,6\%$.

Моторна щільність визначається відношенням часу, затраченого на безпосереднє виконання вправ, до всього часу заняття. Наприклад, тривалість заняття 30 хв, діти вико-

(Закінчення див. на стор. 48)